

БАЗОВА ПІДГОТОВКА І ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ДОРАДНИКІВ

ДОРАДНИЦТВО – ЦЕ...

Мислити — творчо,
приймати рішення —
самостійно

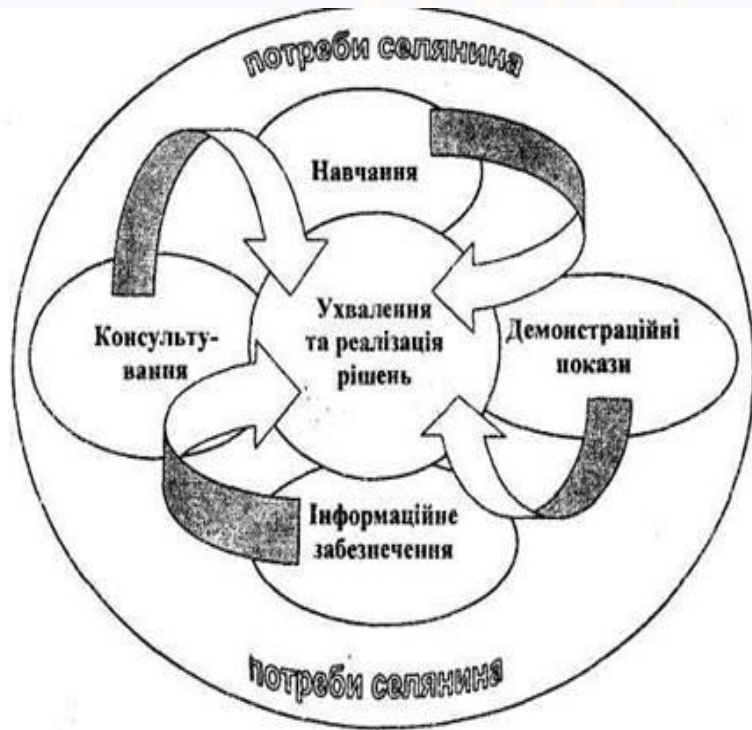
Дорадництво стає
рушійною силою
розвитку сучасного
села

Дорадництво — порівняно нове суспільне явище — має на меті відродити сільське господарство та забезпечити його стабільні прибутки на основі підвищення рівня знань та практичних навичок, забезпечення найновішою інтегрованою інформацією із різних сфер, індивідуальними практичними порадами формувати нового господаря з новим типом економічного мислення, ринковою мотивацією та поведінкою. Сільськогосподарська дорадча діяльність уже стає явищем економічним і політичним. В усіх регіонах України сформовані та функціонують сільськогосподарські дорадчі служби, працюють і надають дорадчі послуги на постійній основі професійні сільськогосподарські дорадники, а також експерти-дорадники, яких внесено до державного реєстр

ДОРАДНИЦТВО:

ДОПОМОГТИ КЛІЄНТУ САМОСТІЙНО ПРИЙМАТИ РІШЕННЯ

сільськогосподарська дорадча діяльність (далі – дорадча діяльність) - **сукупність дій та заходів, спрямованих на задоволення потреб** особистих селянських та фермерських господарств, господарських товариств, інших сільськогосподарських підприємств усіх форм власності і господарювання, а також сільського населення **у підвищенні рівня знань та вдосконаленні практичних навичок прибуткового ведення господарства;**
Закон України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність», 2004 р.

Дорадча діяльність в аграрній сфері, як один із інструментів державної аграрної політики, покликана сприяти розвитку ринкової економіки в сільській місцевості, підвищенню рівня доходів та покращанню добробуту сільського населення специфічними засобами: шляхом підвищення рівня знань сільських товаровиробників і сільського населення та **сприяння у прийнятті ними обґрунтованих економічних рішень.**

Концепція становлення і розвитку мережі сільськогосподарських дорадчих служб в Україні, 2001 р

ДОРАДНИЦТВО: ДЕРЕВО ОЧІКУВАНЬ

СВІТОВА ІСТОРІЯ ДОРАДНИЦТВА

Робота з поширення сільськогосподарських знань має довгу, але часто незафіксовану історію.

Інформаційно-консультаційна діяльність – це соціальне явище, важлива сила в розвитку сільського господарства.

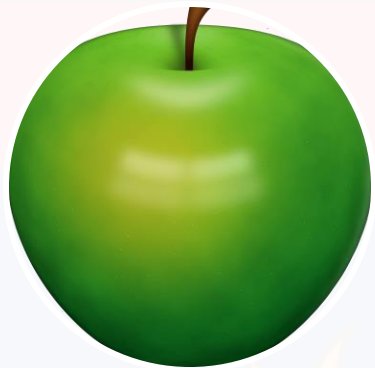
Вона зароджувалася, змінювалася, пристосовувалася до умов навколишнього світу століттями.

Історія її розвитку нараховує майже чотири тисячі років, хоча становлення в сучасній формі здебільшого відбулося в останні два сторіччя.

В Україні організацію, що здійснює роботу з поширення досвіду і сільськогосподарських знань прийнято називати інформаційно-консультаційною службою або дорадчою службою, однак, у більшості країн світу, для назви такого роду діяльності й організацій, широко використовується термін «екстеншн».

Істотних відмінностей у тлумаченні цих термінів не існує, за винятком, мабуть, того, що «екстеншн» може означати не тільки службу у вигляді організації або установи, але й процес, тобто саму діяльність служби

Зародження основних форм інформаційно-консультаційної діяльності та доведення корисної інформації до селян має довгу історію.

Перший приклад ми зустрічаємо ще в Месопотамії, де археологи знайшли глиняні таблички, що відносились до 1800 р. до н.е., на яких було написано рекомендації щодо поливу зернових культур, а також заходи боротьби з пацюками. Ці поради були суттєвою підмогою для скорочення втрат від *зниження податкових надходжень держави, одержуваних від селян.*

Деякі ієрогліфи на єгипетських колонах також містять корисні поради щодо *запобігання втратам урожаю зернових культур від наводнень за розливів Нілу.*

У Китаї також зароджувалися ранні форми просвітницької діяльності. З VI ст. до н.е. предметом турботи держави стало підвищення доходів землевласників і орендарів їх земель.

Вони використовували прогресивні (в ті часи) технології, які знижували податковий тягар.

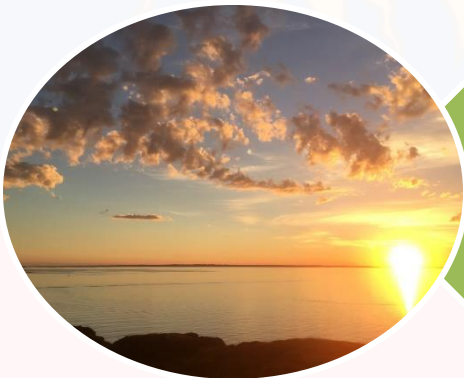
За династії Хань (25-220 рр. н.е.) почалася робота з організації обов'язкових для вдосконалювання ведення сільського господарства досліджень і доведенню їх результатів до населення

Прямі спроби організувати подібну роботу були і в Європі. У XIV ст. на італійську і французьку мови було перекладено тексти Римських авторів про сільське господарство.

Це були не тільки переклади з латині, але й узагальнення накопиченого селянами досвіду ведення господарства, кількість порад у якій складала до п'ятисот, а тематика розширилася до загальних питань ведення домашнього господарства.

Успіхи природничих наук, що бурхливо розвивалися в наступні сторіччя, особливо хімії й фізіології рослин, розширили можливості застосування наукових методів у сільському господарстві

Найчастіше інтерес до наукових досліджень ґрунтувався на прагненні землевласників знайти нові шляхи збільшення доходів від власних маєтків. Разом з деякими передовими вченими вони стали головними прихильниками організації всіляких сільськогосподарських клубів, асоціацій.

На своїх регулярних зустрічах учасники обмінювалися власними ідеями, новою інформацією, обговорювали передові досягнення науки й можливості їх застосування в практичній діяльності.

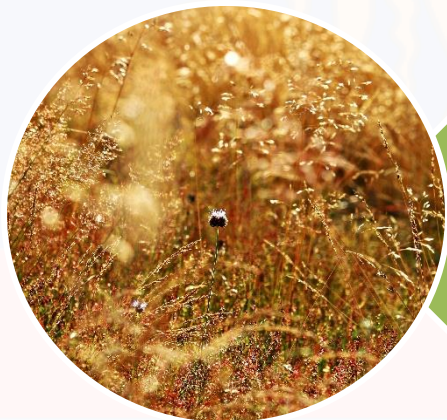
Завдяки діяльності сільськогосподарських об'єднань повсюдно організовувалися *дослідні станції, поля, показові ферми, на базі яких проводилися агрономічні дослідження й підготовка конкретних методик і технологій.*

Так у 1883 р. у Франції був призначений перший «мандрівний учитель землеробства».

У 40-х роках ХІХ ст. такі вчителі з'явилися спочатку в Німеччині, а потім у більшості країн Західної Європи і Північній Америці. «Мандрівні вчителі» були спеціальними службовцями, чю діяльність значною мірою фінансувала держава.

Функції мандрівних учителів виконували добре підготовлені й освічені люди, яких запрошували місцеві сільськогосподарські об'єднання і органи самоврядування для тимчасового викладання й консультування.

Перші інформаційно-консультаційні служби сучасного типу були створені в середині XIX ст. в Ірландії. З 1845 по 1851 рр.

До кінця XIX ст. аналогічні служби було створено в Данії (1870 р.), Італії (1886 р.) і Нідерландах. В 50-х роках мандрівні учителі з'явилися у Швейцарія, Австро-Угорщина. Діяльність цих служб здійснювалася не тільки за рахунок засобів, виділених державою, значна, іноді більша частина засобів надходила з інших джерел – благодійних пожертвувань заможних громадян, церкви, банків.

Однак, засновані в 1879 р. у Франції подібні служби фінансувалися державою повністю.

Розвиток системи сільськогосподарської освіти, загальне зростання просвітницької роботи в континентальній Європі вплинув на розгортання подібної діяльності у Великій Британії.

Успіх роботи служб з поширення сільськогосподарських знань і досвіду в Європі стимулював розвиток подібної діяльності в США, де сільськогосподарські установи й мандрівні вчителі стали звичайним явищем в XIX ст. й підтримувалися (у т.ч. і фінансово) владою штатів і провінцій.

У 1862 р., коли в країні йшла громадянська війна, президент Лінкольн підписав так званий I-й Акт Моррілля, яким був покладений початок створення коледжів «сільськогосподарських і технічних мистецтв» у північних штатах.

Цим актом установлювалися умови надання кожному штату гранту у вигляді ділянки землі (відчужуваної з федеральних земель у розмірі 30 000 акрів), або еквівалентної суми для заснування таких коледжів (вони стали називатися land-grant коледжі, а пізніше land-grant університети). З цього часу сільськогосподарські коледжі стали не тільки установами освіти, але й дослідними центрами.

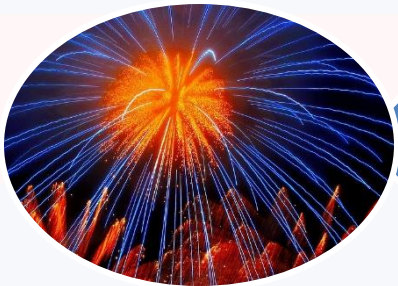
У Південній півкулі і Японії також проводилася робота зі створення інституту інформаційно-консультаційних служб. Відкривались сільськогосподарські коледжі, у яких крім безпосереднього навчання також проводилася й науково-дослідна робота на базі створених при коледжах експериментальних ферм, де апробували нові методи й технології в землеробстві.

Успішний розвиток системи інформаційно-консультаційного обслуговування сільського населення в Європі послужив основою для організації подібної роботи й у колонізованих країнах Азії й Африки. Крім того, багато місіонерських організацій для завоювання довіри місцевого населення поряд з релігійною діяльністю, навчали навичок землеробства, організовуючи демонстрації й покази прогресивних технічних засобів і технологічних прийомів.

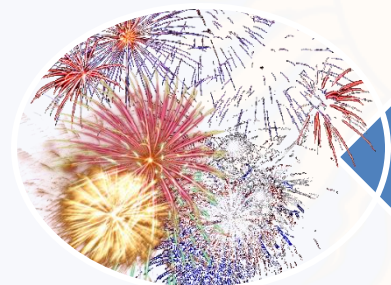

Головна умова – доступна інформація про застосування на практиці прогресивних технологій, яку мають використовувати в навчанні професіоналів сільського господарства, що потім зможуть отримані знання передавати іншим, активно сприяти поширенню нових знань.

Друге – має існувати адміністративна й організаційна структура, у рамках якої могла б здійснюватися інформаційно-консультаційна діяльність.

Третє – права й обов'язки організацій і осіб, що здійснюють інформаційно-консультаційну діяльність, мають бути встановлені законодавством, або іншими документами, що засвідчують їхні повноваження.

Крім того, спонукальним мотивом для ініціації подібної роботи можуть служити кризові ситуації, такі як загроза голоду, неврожаї, епідемії.

Державні органи відповідають за наступне:

формування соціально-економічної політики в аграрному секторі;

регламентування і контроль якості сільськогосподарського виробництва;

моніторинг цін на продукцію сільського господарства;

науково-технологічне забезпечення виробництва,

зберігання, переробки й реалізації продукції, навчання фермерів та ін.;

забезпечення матеріальної (на пільговій або безоплатній основі) підтримки фермерів та інших суб'єктів аграрного бізнесу, у тому числі з використанням спеціалізованих фондів.

По-перше, сільськогосподарське виробництво у всіх цих країнах ведеться в досить спеціалізованих фермах в обсягах, що дозволяють обходитися працею двох-трьох членів фермерських родин із залученням найманої праці. Ці фермерські господарства не можуть обходитися без консультаційної підтримки.

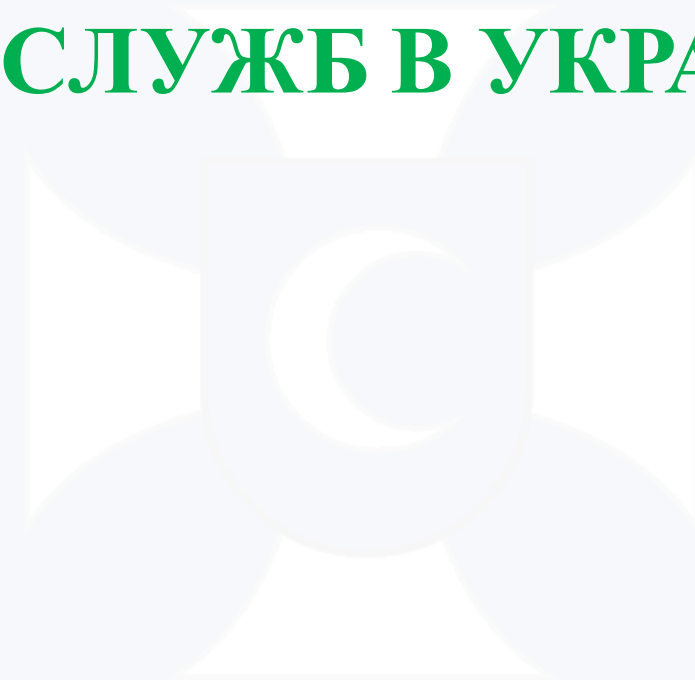
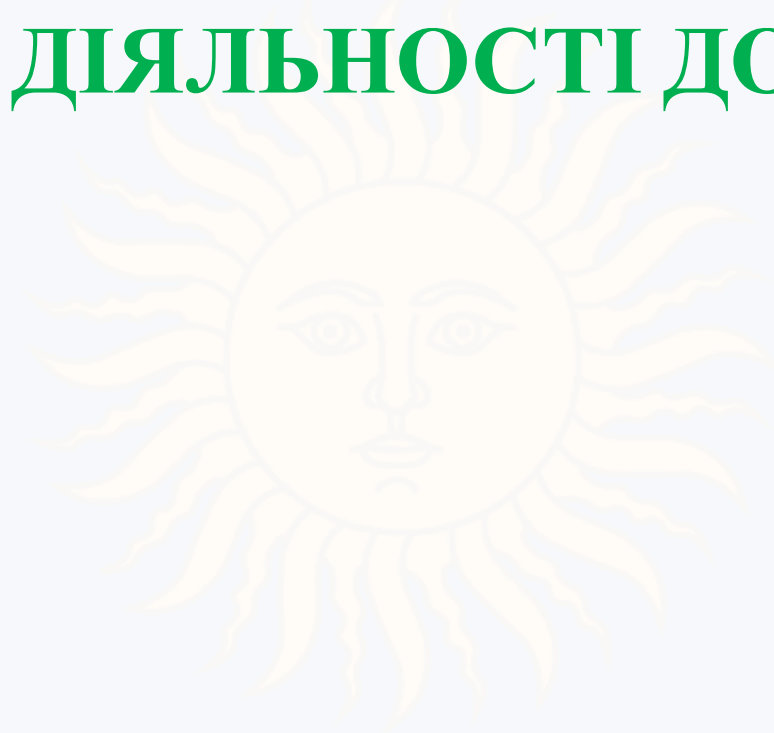
По-друге, світовий досвід свідчить, що організації діяльності й фінансування сільськогосподарських консультаційних служб визначаються конкретними соціально-економічними умовами розвитку агропромислового виробництва в цих країнах. При цьому скрізь присутня державна підтримка, особливо на початкових етапах.

По-третє, в усьому світі вже явно прослідковується тенденція на розширення сфер діяльності консультаційних служб у напрямі вирішення всіх проблем сільської місцевості.

ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ДОРАДЧИХ СЛУЖБ В УКРАЇНІ

ЕТАПИ РОЗВИТКУ ДОРАДНИЦТВА

I-етап (1995 – 2001 рр.) – створення обласних сільськогосподарських дорачих служб за підтримки проектів міжнародної технічної допомоги.

- 1995 р. – створення Львівської обласної дорадчої служби (проект технічної допомоги Єврокомісії)
- 1999 – 2000 рр. створення дорадчих служб в

Луганській, Чернігівській, Миколаївській областях та навчально-координаційного центру в Києві (проект ЄС);

в Київській, Донецькій, Одеській областях (Великобританії),

у Вінницькій, Черкаській, Полтавській областях (проект ФРН)

Волинській, Рівненській, Дніпропетровській, Сумській, Херсонській областях (проект Канади),

Хмельницькій області (проект США),

Тернопільській області (проект Данії),

Житомирській області (проект Нідерландів)

ЕТАПИ РОЗВИТКУ ДОРАДНИЦТВА

- **II-й етап (2002 – 2011 рр.) – об'єднання 17 обласних сільськогосподарських дорадчих служб різних форм власності в Національну асоціацію сільськогосподарських дорадчих служб України**

Розвиток діяльності системи обласних сільськогосподарських дорадчих служб як засновників асоціації.

Розширення спектру надання дорадчих послуг

ЕТАПИ РОЗВИТКУ ДОРАДНИЦТВА

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 11 липня 2007 р. N 927

Київ

**Про затвердження Державної цільової
програми сільськогосподарської дорадчої
діяльності на період до 2009 року**

ЩО ТАКЕ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА ДОРАДНИЦТВО

Закон України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність» (2004 рік)

Цей Закон визначає правові засади здійснення сільськогосподарської дорадчої діяльності в Україні, регулює відносини в цій сфері та спрямований на поліпшення добробуту сільського населення та розвиток сільської місцевості.

дорадчі послуги - послуги, що надаються суб'єктами сільськогосподарської дорадчої діяльності суб'єктам господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, сільському населенню, а також органам місцевого самоврядування та органам виконавчої влади;

сільськогосподарська дорадча діяльність - сукупність дій та заходів, спрямованих на задоволення потреб особистих селянських та фермерських господарств, господарських товариств, інших сільськогосподарських підприємств усіх форм власності і господарювання, а також сільського населення у підвищенні рівня знань та вдосконаленні практичних навичок прибуткового ведення господарства;

сільськогосподарська дорадча служба - юридична особа незалежно від її організаційно-правової форми та форми власності, структурний підрозділ аграрного навчального закладу, науково-дослідної установи, які внесені до Реєстру дорадчих служб, здійснюють дорадчу діяльність, у складі яких працює не менше трьох дорадників, які пройшли реєстрацію відповідно до законодавства і внесені до Реєстру дорадників;

сільськогосподарський дорадник - фізична особа, яка на професійній основі проводить дорадчу діяльність, склала кваліфікаційний іспит та одержала кваліфікаційне свідоцтво і внесена до Реєстру сільськогосподарських дорадників та сільськогосподарських експертів-дорадників;

соціально спрямовані дорадчі послуги - послуги, що надаються суб'єктам господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, та сільському населенню за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів;

Основне завдання інформаційно-консультаційної служби – навчити товаровиробника приймати оптимальні рішення, але не нав'язувати ці рішення

ЕТАПИ РОЗВИТКУ ДОРАДНИЦТВА

III-й етап (2012 – 2016 рр.)

Урядом (?) ініційований перехід на державну систему сільськогосподарського дорадництва.

- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2011 р. № 1098-р «Про схвалення Концепції формування системи сільськогосподарського дорадництва»
- Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 травня 2012 р. № 303-р «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції формування державної системи сільськогосподарського дорадництва на період до 2015 року»
- Фінансування дорадництва з місцевих бюджетів

Стагнація дорадництва.

- Припинення фінансування дорадництва з державного бюджету (і з місцевих?)

ЕТАПИ РОЗВИТКУ ДОРАДНИЦТВА

IV-й етап – на шляху до відродження дорадництва

- Угода про Асоціація між Україною та ЄС (2014)
- План заходів з реалізації Угоди
- Концепція розвитку фермерських господарств та сільськогосподарської кооперації на 2018-2020 роки (2017 р.) – відновлення фінансування дорадництва з Державного бюджету
- Підготовка до створення Національного центру дорадництва
- Приватні ініціативи в дорадництві

ЕТАПИ РОЗВИТКУ ДОРАДНИЦТВА

V-й етап – ?

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ №837/2019 від 8 листопада 2019 року

Про невідкладні заходи з проведення реформ та зміцнення держави

З метою забезпечення подальшого здійснення структурних економічних реформ, запровадження додаткових механізмів для прискорення соціально-економічного розвитку України, підвищення добробуту населення, гармонійного розвитку регіонів, продовження впровадження європейських стандартів життя, зміцнення держави, за результатами наради, що відбулася 4 листопада 2019 року, постановляю:

1. Кабінету Міністрів України вжити заходів:

1) в економічній, фінансовій та енергетичній сферах:

в) до 31 березня 2020 року - щодо:

запровадження механізмів державної підтримки щодо підвищення фінансової спроможності фермерів та малих сільськогосподарських виробників, зокрема створення пілотного проекту електронного фермерського реєстру, програми здешевлення кредитування і механізмів гарантування кредитів, **програм технологічного супроводу та дорадництва;**

Із історії становлення та розвитку сільськогосподарського дорадництва у світі, зокрема, в країнах ЄС можна виокремити уроки для України:

1. **Ключова роль у розвитку дорадництва належить державі:** держава має не тільки дбати про формальні інститути, зокрема законодавство, а й гарантувати імплементацію правових норм.
2. **Звичай, традиції є не менш важливими** інститутами дорадництва, як законодавство. Тому дорадництво у кожній країні має свої особливості.
3. Для формування культури дорадництва **потрібен час і робота зі зміни стереотипів.**
4. Незважаючи на відмінності, усюди **основними клієнтами дорадчих служб є малий та середній сільськогосподарський бізнес, сільські громади.** Без них дорадництво не має сенсу.
5. Дорадчі послуги мають **бути доступними, наближеними до місця діяльності клієнтів.**
6. **Вартість платних послуг для фермерів не повинна бути бар'єром** на шляху до інновацій: вартість послуг визначається тим, як міцно стоять фермери на ногах.
7. **Приватне (комерційне) дорадництво може співіснувати у симбіозі із державною системою** дорадництва, однак не замінює її.
8. **Політика уряду у сфері дорадництва має бути прогнозованою:** дорадчі служби мусять бачити перспективу.
9. **Запровадження системного підходу до дорадництва:** тільки тоді дорадництво демонструє ефективність.

ВИДИ ДОРАДЧИХ ПОСЛУГ ТА ЇХ ОПЛАТА

Література:

1. Закон України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність» - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1807-15>
2. Науково-практичний коментар до Закону України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність».
3. Сільськогосподарська дорадча діяльність. Навчальний посібник для дистанційного навчання - http://dorada.org.ua/files/Distance_Learning_Course/Distance_Learning_Course_on_Agricultural_advisory_services.pdf

ВИДИ ДОРАДЧИХ ПОСЛУГ

Стаття 4. Основні завдання та методи дорадчої діяльності

Основними завданнями дорадчої діяльності є:

практичних навичок

- підвищення рівня знань і вдосконалення **прибуткового ведення господарства суб'єктів господарювання**, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, та сільського населення в умовах ринкової економіки;
- надання суб'єктам господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, та сільському населенню дорадчих послуг з питань **економіки, технологій, управління, маркетингу, обліку, податків, права, екології тощо**;
- надання дорадчих послуг органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування з **питань підготовки та реалізації планів соціально-економічного розвитку, формування громадянського суспільства**;
- поширення та впровадження у виробництво **сучасних технологій, новітніх досягнень науки і техніки**;
- сприяння розвитку **несільськогосподарського підприємництва** в сільській місцевості, у тому числі **сільського зеленого туризму, зайнятості сільського населення тощо**;
- робота з **сільською молоддю**, ініціювання та реалізація молодіжних програм;
- інші завдання, визначені законом.

ВИДИ ДОРАДЧИХ ПОСЛУГ

Стаття 6. Соціально спрямовані дорадчі послуги

Соціально спрямовані дорадчі послуги, що надаються **за рахунок коштів Державного бюджету України і місцевих бюджетів**, щорічно визначаються державною цільовою програмою сільськогосподарської дорадчої діяльності в межах видатків центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері сільського господарства, та місцевими програмами соціально-економічного розвитку.

Органи місцевого самоврядування можуть визначати **додаткові соціально спрямовані дорадчі послуги**, які надаються **за рахунок коштів місцевих бюджетів**, відповідно до місцевих програм соціально-економічного розвитку.

Дорадча діяльність у частині надання соціально спрямованих дорадчих послуг є неприбутковою діяльністю.

Надання дорадчих послуг, які не передбачені державною цільовою програмою сільськогосподарської дорадчої діяльності, здійснюється **за рахунок їх замовників**.

ФІНАНСУВАННЯ ДОРАДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття 5. Фінансування дорадчої діяльності

- Дорадча діяльність може проводитися за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, а також коштів суб'єктів господарювання.
- Фінансування дорадчої діяльності може здійснюватися за рахунок грантів, міжнародної технічної допомоги, коштів міжнародних програм та проектів, благодійних внесків фізичних та юридичних осіб, інших джерел, не заборонених законом.

Стаття 8. Державна підтримка дорадчої діяльності

У Державному бюджеті України на відповідний рік окремим рядком передбачаються кошти для фінансування державної цільової програми сільськогосподарської дорадчої діяльності, надання соціально спрямованих дорадчих послуг.

Порядок використання коштів державної цільової програми сільськогосподарської дорадчої діяльності визначається Кабінетом Міністрів України.

У державних цільових програмах, спрямованих на розвиток сільського господарства та сільської місцевості, передбачається фінансування дорадчої діяльності в розмірі не менше 5 відсотків коштів, передбачених для цих програм.

Суб'єкти дорадчої діяльності беруть участь у виконанні державних цільових програм на конкурсних засадах у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері сільського господарства. У разі необхідності суб'єкти дорадчої діяльності можуть залучати до участі у здійсненні дорадчої діяльності інших дорадників або фахівців, а також суб'єктів підприємницької діяльності.

Органи місцевого самоврядування та місцеві державні адміністрації відповідно до програм соціально-економічного розвитку щорічно передбачають у проектах місцевих бюджетів кошти для здійснення дорадчої діяльності.

«ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ» у 2019 році

**МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ
ПОЛІТИКИ
ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
НАКАЗ**

20.03.2018 № 149

**Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України**

28 березня 2018 р. за № 375/31827

**Про затвердження Порядку
часткової компенсації витрат
сільськогосподарським дорадчим
службам, пов'язаних з наданням
дорадчих послуг**

- **90 % вартості, але не більше ніж 10 000 гривень на 1 фермерське господарство чи СОК**
- Часткова компенсація витрат, пов'язаних з отриманими дорадчими послугами сільськогосподарським дорадчим службам, пов'язаних з наданням дорадчих послуг за напрямками:
  - агрономія,
  - ветеринарія, зоотехнія,
  - бухгалтерський облік,
  - розвиток сільського зеленого туризму,
  - маркетинг, юридичні консультації
- **Реалізується напрям через уповноважені банки.**

МЕТОДИ КОНСУЛЬТАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОРАДЧИХ СЛУЖБ

Література:

1. Закон України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність» - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1807-15>
2. Науково-практичний коментар до Закону України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність».
3. Сільськогосподарська дорадча діяльність. Навчальний посібник для дистанційного навчання - [http://dorada.org.ua/files/Distance Learning Course/Distance Learning Course on Agricultural advisor u_services.pdf](http://dorada.org.ua/files/Distance_Learning_Course/Distance_Learning_Course_on_Agricultural_advisor_u_services.pdf)

Стаття 4. Основні завдання та методи дорадчої діяльності

Основними методами дорадчої діяльності є:

навчання суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, та сільського населення;

дослідження соціально-економічних проблем сільської місцевості та розробка варіантів їх розв'язання;

демонстраційні покази форм і методів роботи суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, та сільського населення;

інформаційне забезпечення суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, сільського населення тощо.

Стаття 7.

Регулювання дорадчої діяльності

Саморегулівна організація може:

...

здійснювати методичне забезпечення суб'єктів дорадчої діяльності, розробляти і впроваджувати правила їх поведінки;

...

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Інформаційно-комунікаційні технології - сукупність телефонних ліній та бездротових з'єднань, комп'ютерів, програмного забезпечення, накопичувальних та аудіовізуальних систем, які дозволяють користувачам створювати, одержувати доступ, зберігати, передавати та змінювати інформацію.

ІКТ складається з ІТ, а також телекомунікацій, медіа-трансляцій, усіх видів аудіо і відеообробки, передачі, мережових функцій управління та моніторингу.

Вираз ІКТ вперше було використано в 1997 році у доповіді для Уряду Великої Британії.

ЗАКОН УКРАЇНИ

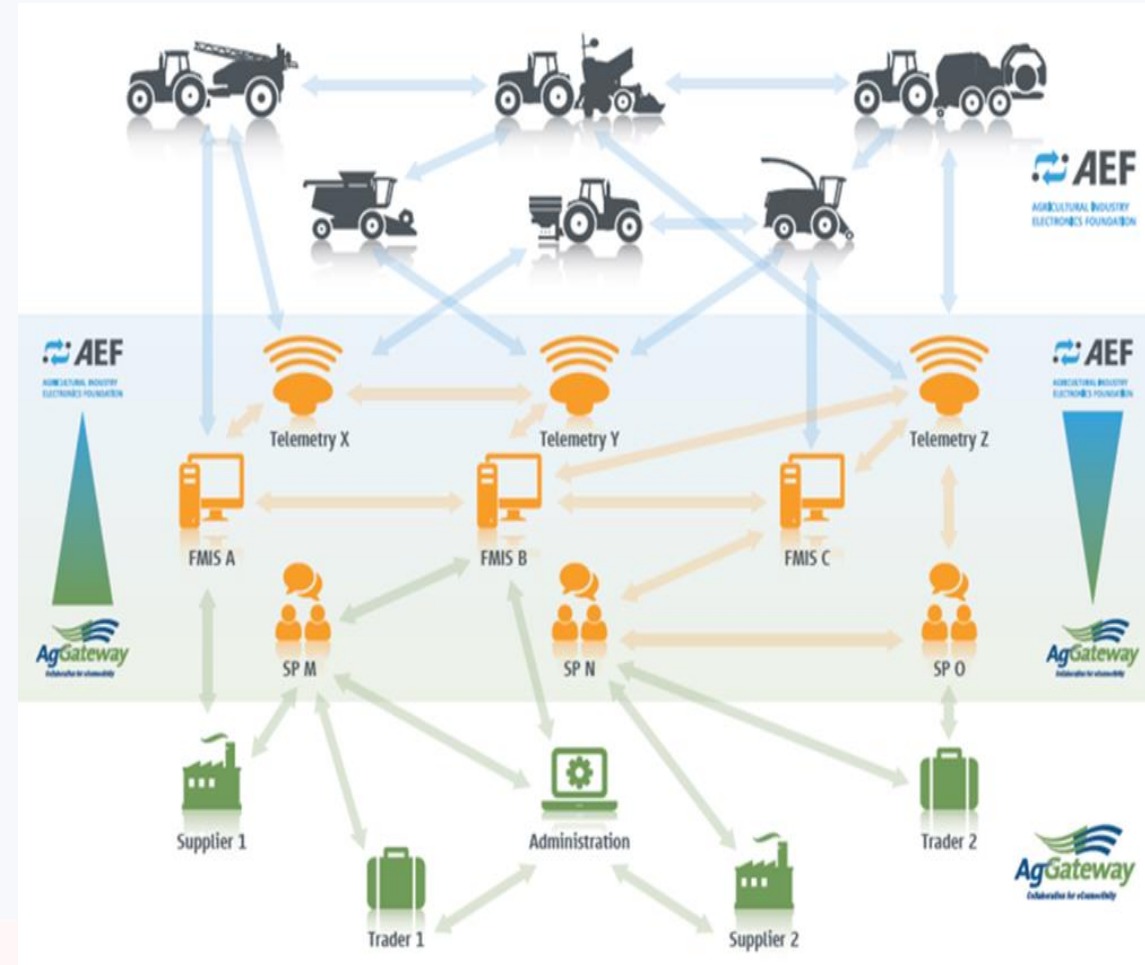
Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки

Основним завданням розвитку інформаційного суспільства в Україні є сприяння кожній людині на засадах широкого використання сучасних ІКТ можливостей створювати інформацію і знання, користуватися та обмінюватися ними, виробляти товари та надавати послуги, повною мірою реалізуючи свій потенціал, підвищуючи якість свого життя і сприяючи сталому розвитку країни на основі цілей і принципів, проголошених Організацією Об'єднаних Націй...

Farming 4.0 і Четверта промислова революція

Четверта промислова революція (The Fourth Industrial Revolution, Industry 4.0, Промисловість 4.0) - означає розвиток і злиття автоматизованого виробництва, обміну даних і виробничих технологій в єдину саморегульовану систему, з якнайменшим або взагалі відсутнім втручанням людини у виробничий процес.

**Farming 4.0 і
дорадництво**

Дискусія: ЯК ЗМІНЮЮТЬ ІКТ ДОРАДНИЦТВО

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ: ДЕРЖАВНІ «АГРАРНІ» ІНСТИТУЦІЇ

- **Міністерства та інші ЦОВВ**
- **Місцеві органи влади**
- **Органи місцевого самоврядування**

- **НААН**
- **Національна академія аграрних наук України**
- **галузеві наукові установи**
- **аграрні ВНЗ**
- **державні, комунальні підприємства/ агенства, науково-дослідні інституції**

Правило дорадника: бути корисним

Державні «неаграрні» інституції

- кооперативи, кооперативні об'єднання
- інституції, створені бізнесом, у тому числі наукові підрозділи аграрних компаній;
- проекти міжнародної технічної допомоги;
- професійні та громадські організації
- постачальники ресурсів, техніки
- експортери, імпортери
- організації ОМС: ВАССР, Асоціація ОТГ...

СВІТОВІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

EUROPEAN
EVALUATION
HELPSDESK
FOR RURAL DEVELOPMENT

- Європейська служба оцінки сільського розвитку - European Evaluation Helpdesk for Rural Development (EEHRD) .
- Європейська федерація сільськогосподарських дорадчих служб - European Federation of Agricultural Consultants (EFAC)
- Комітет сільськогосподарських податкових консультантів
- Європейський форум сільськогосподарських та сільських дорадчих служб - European Forum for Agricultural and Rural Advisory Services (EUFRAS)
- Європейська асоціація з питань сільського розвитку і відновлення села - The European Association for Rural Development and Village Renewal (ARGE)
- Асамблея європейських регіонів - Assembly of European Regions (AER)
- Руральність - навколишнє середовище – розвиток - Ruralité-Environnement-Développement (RED)
- Європейська асоціація розвитку гірських територій - European Association of Mountain Aries (EUROMONTANA)
- Мережа підтримки - партнерство заради сільської Європи) - PREPARE Network - Partnership for Rural Europe .

СВІТОВІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Вхід x Залі: x ФОТ: x Курс x <4D: x HAC: x help x Угод: x Slov: x W Інфо: x G фотс: x W Інфо: x G закс: x Про: x W Інфо: x G фотс: x Інфо: x Інф: x EUFF: x

Не конфіденційний | eufRAS.eu

EUFRAS EUROPEAN FORUM FOR AGRICULTURAL AND RURAL ADVISORY SERVICES

[HOME](#) [ABOUT US](#) [EUFRAS-ACTIVITIES](#) [RAS-EVENTS](#) [COMMUNITY](#) [LINKS](#) [LOGIN](#)

Adviser with farmer family

[Policy recommendations for strengthening European agricultural innovation systems](#)

Published Date

European research and action project PRO AKIS investigated agricultural advisory services within the context of Agricultural Knowledge and Information Systems (AKIS) and developed policy recommendations for strengthening European agricultural innovation systems.

[PRO AKIS Policy Recommendations](#)

[EU SCAR AKIS \(2019\), Preparing for Future AKIS in Europe](#)

[Read more ...](#)

[Join us!](#)

Organizations active in the field of agricultural and rural advisory services can join EUFRAS. To become a member of EUFRAS, please submit a completed application form by post to the EUFRAS Board's office at the Latvian Rural Advisory and Training Center.

[Why become a member?](#)

[Application form](#)

[Self-learning course: Challenges of Organic](#)   [58. IALB / 8. EUFRAS Conference held in](#)   [TEAGASC CECRA Training Schedule](#)

Онлайн игры   Найти   ENG   22:15 08.12.2019

ДОРАДЧА СЛУЖБА В УКРАЇНІ: СТВОРЕННЯ. НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ. СЕРТИФІКАЦІЯ ДОРАДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Література:

- Закон України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність»
- Постанова КМУ від 3 липня 2006 р. N 897 «Про затвердження положень про реєстри сільськогосподарських дорадчих служб, а також сільськогосподарських дорадників і експертів-дорадників»
- Наказ Мінагрополітики від 26.04.2005 N 176 «Про затвердження Положення про кваліфікаційне свідоцтво сільськогосподарського дорадника та сільськогосподарського експерта-дорадника»

ЯК СТАТИ ДОРАДНИКОМ

Отримати від Мінагроплітики
підтвердження про внесення
до Реєстру

Подати до Мінагрополітики заяву
(разом із підтверджуючими
документами) про внесення до Реєстру
сільськогосподарських дорадників та
експертів-дорадників

Отримати кваліфікаційне свідоцтво
дорадника

Пройти навчання в одному із
агроуніверситетів

ЯК ЗАРЕЄСТРУВАТИ ДОРАДЧУ СЛУЖБУ

Отримати сертифікат
сільськогосподарської
дорадчої служби

Подати до Мінагрополітики заяву
(разом із підтверджуючими
документами) про внесення до Реєстру
сільськогосподарських дорадчих служб

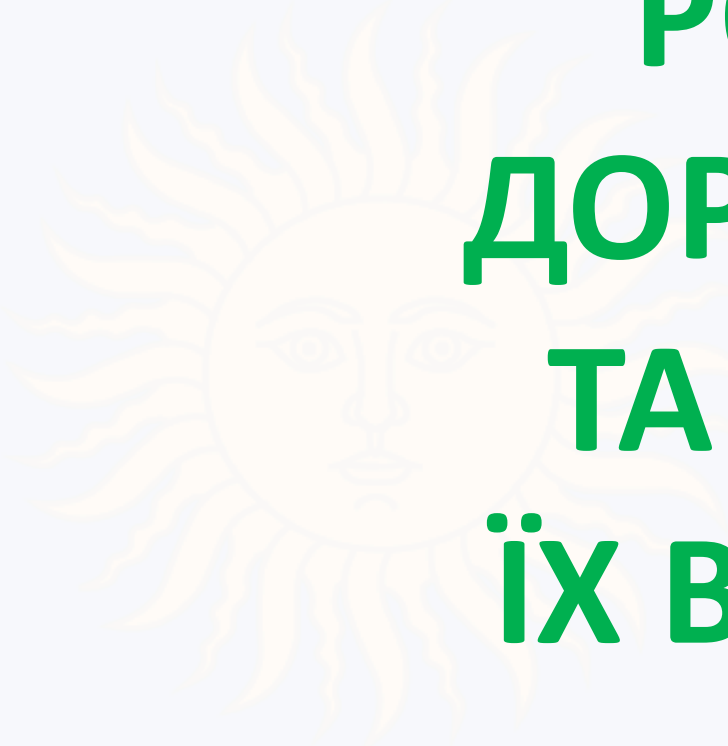
Юридична особа
будь якої організаційно-правової форми

Дорадник

Дорадник

Дорадник

**АКТУАЛЬНІ ПИТАНЯ
РОЗВИТКУ
ДОРАДНИЦТВА
ТА ВАРІАНТИ
ЇХ ВИРІШЕННЯ**

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС ЯК ГОЛОВНИЙ ВИКЛИК

Угода про Асоціацію (ратифіковано із заявою Законом № 1678-VII від 16.09.2014):

g) сприяння інноваціям шляхом проведення досліджень та просування системи дорадництва до сільськогосподарських виробників;

ЗАТВЕРДЖЕНО

постановою Кабінету Міністрів України

від 25 жовтня 2017 р. № 1106

ПЛАН ЗАХОДІВ

з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом,
Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони

створення консультативної служби для сільських громад, зокрема розглянути питання про створення Національного координаційного центру сільськогосподарського дорадництва

до 31 грудня 2019 р.

Мінагрополітики

**Що можуть зробити
дорадники
для імплементації
Угоди про асоціацію
між Україною та ЄС в
частині дорадництва?**

СТВОРЕННЯ КЛІЄНТСЬКОЇ БАЗИ ДЛЯ ДОРАДНИЦТВА

- Мале та середнє сільськогосподарське підприємництво, зокрема, сімейні ферми
- Сільськогосподарська обслуговуюча кооперація
- Розвиток несільськогосподарського підприємництва у сільській місцевості

Як можна розширити клієнтську базу дорадників, дорадчих служб та чому це так важливо?

ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ДЛЯ РОЗВИТКУ ДОРАДНИЦТВА

- Більшість ОТГ є «сільськими», тому потребують дорадчих послуг, але не знають, як це зробити
- Більшість дорадчих служб не знають і не можуть задовольнити попит ОТГ на дорадчі послуги

Стратегія збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2025 року (нова редакція)

Стратегічна ціль 2: ЗРОСТАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ ОБЛАСТІ

Операційна ціль 2.1. Створення сприятливих умов для динамічного розвитку малого та середнього бізнесу, спрощення адміністративних процедур

- **Заходи:**
  - підтримка розвитку фермерства та малого підприємництва в сільській місцевості;
  - формування інфраструктури розвитку малого підприємництва, у тому числі створення мережі інформаційно-консультативних центрів для підприємців та фермерів в районах області та містах обласного значення;
  - створення ефективної інституційної мережі фінансової інфраструктури розвитку малого та середнього бізнесу в регіоні;
  - функціонування в усіх районних центрах та містах обласного значення центрів для надання адміністративних та інших послуг населенню і суб'єктам господарювання;
  - стимулювання інноваційної активності малого бізнесу;
  - реалізація завдань і заходів регіональної програми розвитку малого і середнього підприємництва у Вінницькій області;
  - спрощення системи кредитування для малих і середніх підприємств, сприяти розвитку ринку фінансових послуг;
  - сприяння провадженню спільної підприємницької діяльності прикордонних регіонів у сфері малого і середнього бізнесу;
  - проведення заходів щодо поширення, поліпшення якості та підвищення конкурентоспроможності продукції підприємств області;
  - професійна підготовка кадрів для малого підприємництва;
  - створення умов, які б стимулювали громадян до здійснення самостійної підприємницької діяльності, полегшення виходу на ринок;
  - забезпечення розвитку лізингових операцій для технічного переоснащення основних фондів підприємств;
  - збільшення кількості суб'єктів господарювання в сфері обслуговування та туризму в сільській місцевості;
  - сприяння виходу суб'єктів господарювання на міжнародні ринки шляхом проведення заходів з сертифікації, орендування та адаптації виробництв до вимог Європейського союзу;
- **сприяння розвитку системи сільськогосподарського дорадництва.**

План заходів з реалізації у 2020-2025 роках Стратегії збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2025 року

На сьогоднішній день в області нараховується 95 різнопрофільних сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, якими надано послуг населенню за 9 місяців 2017 року на суму 10 млн. грн. **Програмою розвитку особистих селянських, фермерських господарств, кооперативного руху на селі та дорадництва на 2016-2020 роки** було надано в 2017 році пільгових кредитів на суму 1,3 млн. грн. ...

...Успішне впровадження проектів, спрямованих на підтримку розвитку секторів економіки у сільській місцевості та покращення якості життя жителів села у Вінницькій області, повинно сприяти досягненню наступних результатів:

- покращення матеріально-технічної бази сільсько-господарського сектору економіки ОТГ Вінницької області шляхом придбання спеціалізованого обладнання;
- **підвищення рівня обізнаності та професійних навичок представників об'єднаних громад, які працюють в сфері сільського господарства;**
- здійснення промоції розвитку сільськогосподарського сектору економіки регіону шляхом проведення медійних заходів;
- **організація та проведення навчань: 5 етапів тренінгів, кожен з яких складається з 4-х дводенних тренінгів (всього 20 тренінгів):**
- запровадження фінансового механізму стимулювання диверсифікованого виробництва – проведення конкурсу бізнес-планів;
- проведення заходів з поширення кращого досвіду диверсифікації економіки та розвитку села;
- підвищення рівня юридичної обізнаності особистих селянських господарств Томашпільського району щодо права та можливостей захисту правових, економічних інтересів та можливостей само зайнятості;
- налагодження сталого, конкурентоспроможного та організованого ринку заготівлі молока;
- сприяння розвитку регіональних продуктів.

Показники:

- **створення Дорадчого центру;**
- покращення матеріально-технічної бази сільськогосподарського комплексу чотирьох ОТГ Вінницької області шляхом придбання переробних комплексів сільськогосподарської продукції;
- розробка Стратегії розвитку сільськогосподарської галузі області;
- **створення інтерактивного онлайн та оффлайн класу для забезпечення доступу цільової групи до знань, навичок та баз даних;**
- проведення 4 прес-конференцій, розробка відео-сюжетів, проведення конференції, розробка посібника;
- створення нових робочих місць;
- застосування енергозберігаючих технологій.

Конкурс проектів регіонального розвитку, які можуть реалізовуватись за рахунок коштів державного бюджету, отриманих від ЄС у рамках виконання Угоди про фінансування Програми підтримки секторальної політики — Підтримка регіональної політики України

Проекти регіонального розвитку, що подаються на конкурс, мають відповідати одній із 5 програм регіонального розвитку, схвалених постановою Кабінету Міністрів України від 7 жовтня 2015 р. № 821: «Інвестиційна економіка та інновації»; «Сільський розвиток»; «Розвиток людського потенціалу»; «Розвиток туризму»; «Загальноукраїнська солідарність».

Детальну інформацію щодо програм можна отримати на сайті Мінрегіону за посиланням: http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/04/Programi-regionalnogo-rozvitku-do-postanovi-KMU_821.pdf

Програма «Сільський розвиток» передбачає підтримку проектів, які можуть бути реалізовані для досягнення цілей Стратегії та мети цієї програми за такими напрямками:

- Диверсифікація підприємницької діяльності у сільській місцевості
- Підвищення якості життя у сільській місцевості
- Створення умов для соціального розвитку.

Стати переможцем у цьому конкурсі допоможе «Посібник з підготовки проектів регіонального розвитку, які можуть фінансуватися за рахунок коштів, передбачених у державному бюджеті (в рамках реалізації програми секторальної бюджетної підтримки ЄС)»: <http://enefcities.org.ua/upload/files/Posibnyk.pdf>.

З Переліком проектів регіонального розвитку, які подані на розгляд конкурсної комісії з відбору проектів регіонального розвитку у 2017 році, які можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного бюджету, отриманих від Європейського Союзу можна ознайомитися тут: <http://www.minregion.gov.ua/decentralization/http-www-minregion-gov-ua-wp-content-uploads-2017-09-zaklyuchenie-png/>.

Державний фонд регіонального розвитку

Державний фонд регіонального розвитку створюється у складі загального фонду державного бюджету.

При складанні проекту Державного бюджету України та прогнозу Державного бюджету України на наступні за плановим два бюджетні періоди державний фонд регіонального розвитку передбачається в обсязі *не менше 1 відсотка* прогнозного обсягу доходів загального фонду проекту Державного бюджету України на відповідний бюджетний період.

Кошти державного фонду регіонального розвитку спрямовуються на виконання *інвестиційних програм і проектів* регіонального розвитку (у тому числі проектів співробітництва та добровільного об'єднання територіальних громад), що мають на меті розвиток регіонів, створення інфраструктури індустріальних та інноваційних парків і відповідають пріоритетам, визначеним у [Державній стратегії регіонального розвитку](#) та *відповідних стратегіях розвитку регіонів*.

Стратегія збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2025 року – є можливість реалізувати проекти на підтримку дорадництва

Заявниками проектів можуть бути *місцеві і центральні органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування (власники державних та комунальних об'єктів)*.

З презентацією ДФРР можна ознайомитися тут: <http://dfrr.minregion.gov.ua/prezentatsiya-dfrr>.

Сторінка в Інтернеті: <http://dfrr.minregion.gov.ua/>.

**ЧИ Є ДОРАДНИЦТВО У СТРАТЕГІЯХ
РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ НА 2021-2027 Р.Р.**

ФОРМУВАННЯ НОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ДОРАДЧИХ СЛУЖБ, ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ДОРАДЧИХ ПОСЛУГ

- Нова система підготовки дорадників

Що вас не влаштовує в існуючій системі?

- Консорціуми дорадчих служб, наукових та навчальних закладів

Як поліпшити співпрацю?

- Стимули для партнерства бізнесу і дорадництва

Якими вони мають бути?

- Інноваційні методи дорадництва

Інтернет-консультації – як їх зробити реальними?

Шкільне дорадництво, бібліотечне дорадництво – чи це можливо?

- Входження українського дорадництва у європейський та світовий простір

????????????????

ПОСТАНОВА КМУ

від 7 лютого 2018 р. № 106

Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання фінансової підтримки розвитку фермерських господарств

8. Часткова компенсація витрат сільськогосподарським дорадчим службам, пов'язаних з наданням дорадчих послуг за напрямками: агрономія, ветеринарія, зоотехнія, бухгалтерський облік, маркетинг, юридичні консультації (у розмірі 90 відсотків вартості, але не більше ніж 10000 гривень), надається в порядку, визначеному Мінагрополітики.

ЩО ЗМІНИТИ?

Фінансування дорадництва з держбюджету - що далі?

УСЕ ЗМІНЮЄТЬСЯ

У США за програмами сільськогосподарського дорадництва працює близько **12 тисяч фахівців і 3 мільйони дорадників-волонтерів**. На ці програми витрачається близько **1,5 млрд. доларів** щорічно (третину виділяє Конгрес, більше як 45% надходить від штатів, решта - з районних бюджетів, які можуть складатися також із різноманітних грантів, приватних пожертвувань тощо).

Одна із головних проблем (**методологічна помилка**) державної політики з розвитку сільських територій – недооцінка ролі інформації, інформаційної підтримки у сфері розвитку села.

Дерево очікування

**Дорога до успіху:
Вчитися і вчити – прагнення досконалості!**

УСПІХІВ!